

Verkkokatsauksia 37/2014

Sisällys

Tiivistelmä	1
1 Tutkimuksen tausta	2
2 Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuminen	2
3 Huolestuneisuus väkivallasta	8
4 Omaisuusrikosten kohteeksi joutuminen	10
5 Eräiden uhkailu- ja väkivaltatilanteiden sekä omaisuuteen kohdistuvien tekojen kehitys vuosina 2012–2013	13
Kirjallisuus	14
Liitteet	15

Yhteystiedot

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos
Pitkäsillanranta 3 A, 5. krs
PL 444, FI-00531 Helsinki
Puh. 029 5665300
Fax. 029 5665365

Sähköposti etunimi.sukunimi@om.fi
Kotisivu www.optula.om.fi

Petri Danielsson & Venla Salmi & Reino Sirén

Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2013 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia

Tiivistelmä

Tässä raportissa esitetään kansalliseen rikosuhritutkimukseen (KRT) perustuvia tietoja uhkailujen, fyysisen väkivallan sekä omaisuusrikosten kohteeksi joutumisesta sekä väkivallan pelosta vuonna 2013. Kansallinen rikosuhritutkimus on nimetön, 15–74-vuotiaille suunnattu kysely, johon vastasi vuonna 2013 yhteensä 6 999 Suomessa vakituisesti asuvaa henkilöä.

- 15–74-vuotiaista suomalaisista 7 prosenttia oli vuoden aikana joutunut läimäisyyn tai sitä vakavamman väkivallan kohteeksi. Uhkailua kokeneita oli 10 prosenttia vastaajista.
- Nuoret kokivat fyysisestä väkivaltasta selvästi vanhempia ikäryhmiä enemmän.
- Väkivaltakokemukset olivat yhtä yleisiä miehillä ja naisilla. Naiset kokivat väkivaltaa useimmin työtehtävissään ja kotonaan, miehet julkisilla paikoilla, ravintoloissa ja kotonaan.
- Vamman aiheuttaneen väkivallan kohteeksi oli joutunut 4 prosenttia 15–74-vuotiaista suomalaisista. Heistä 17 prosenttia ilmoitti heihin kohdistuneiden tekojen tulleen poliisin tietoon.
- Uhkailu- ja väkivaltatilanteiden yleisyys oli vuonna 2013 samalla tasolla kuin vuotta aiemmin.
- Lähes joka kolmas (28 %) 15–74-vuotias oli vuoden aikana pelännyt joutuvansa väkivallan uhriksi iltaisin kodin ulkopuolella.
- Kodin ulkopuolella tapahtuvaa väkivaltaa oli pelätty useammin kuin työpaikalla tapahtuvaa väkivaltaa. Vähäisintä oli perheväkivallan pelko.
- Naiset välttivät selvästi miehiä useammin jotakin kotinsa lähistöllä olevaa paikkaa väkivallan uhan vuoksi.
- Polkupyörävarkaudet ja autoihin kohdistuneet vahingonteot olivat yleisimmät yksityisomaisuuteen kohdistuneet omaisuusrikokset. Noin joka kymmenes polkupyörän omistava vastaaja raportoi polkupyörävarkaudesta.
- Tavarain tai palvelun ostamisen yhteydessä tapahtuneesta huijauksesta ilmoitti noin neljä prosenttia vastaajista. Kodin ulkopuolella tapahtuneesta henkilökohtaisen omaisuuden varastamisesta ilmoitti kolme sadasta.
- Omaisuuteen kohdistuvista teoista polkupyörän varastaminen, autosta varastaminen sekä asuntoon tai sen varastotilaan murtautuminen olivat vähentyneet vuoteen 2012 nähden.

1 Tutkimuksen tausta

Rikostilastot ja muut viranomaislähteet kuvaavat väkivallan ja muiden rikosten yleisyyttä puutteellisesti, koska vain pieni osa rikoksista tulee poliisin tai muiden viranomaisten tietoon. Rikoksista ilmoittaminen riippuu muun muassa siitä, määrittävätkö ihmiset heihin kohdistuneet teot rikoksiksi ja haluavatko he, että tekijä joutuu teostaan vastuuseen. Viranomaisilastot kuvaavat varsin luotettavasti esimerkiksi vakavaa väkivaltaa, mutta lievän väkivallan ilmitulo on paljon sattumanvaraisempaa. Myös viranomaiskontrollin teho ja suuntautuminen sekä lainmuutokset vaikuttavat tekojen ilmituloon ja tilastoitumiseen.

Viranomaislähteisiin liittyvien rajoitteiden vuoksi on tärkeää saada poliisi- ja tuomioistuintilastoista riippumatonta ja niitä täydentävää tietoa kansalaisten turvallisuudesta. Eräs keino tällaisen tiedon tuottamiseen ovat väestöön kohdistetut kyselytutkimukset. Niiden avulla voidaan tuottaa kontrollijärjestelmästä riippumatonta tietoa väkivallantekojen ja uhkailun yleisyydestä väestötasolla, sekä saada tietoja sellaisista teonpiirteistä, joita ei kirjata virallistilastoihin. Lisäksi kyselyissä voidaan selvittää myös koettua turvallisuutta, kuten sitä, miten suureksi huolenaiheeksi ihmiset kokevat väkivallan ja muun rikollisuuden elinympäristössään.

Suomessa uhritutkimuksia on tehty 1970-luvulta alkaen ja systemaattisesti vuoden 1980 jälkeen (Heiskanen 2002; Sirén ym. 2010). Tässä raportissa esitetään uudistetun Kansallisen rikosuhritutkimuksen (KRT) tuloksia (suunnittelusta ks. Sirén 2011). Kyseessä on järjestyksessään toinen Kansallinen rikosuhritutkimus, joka on nyt toteutettu yhdenmukaisin menetelmin vuosina 2012 ja 2013. Tässä raportissa esitettävät tiedot

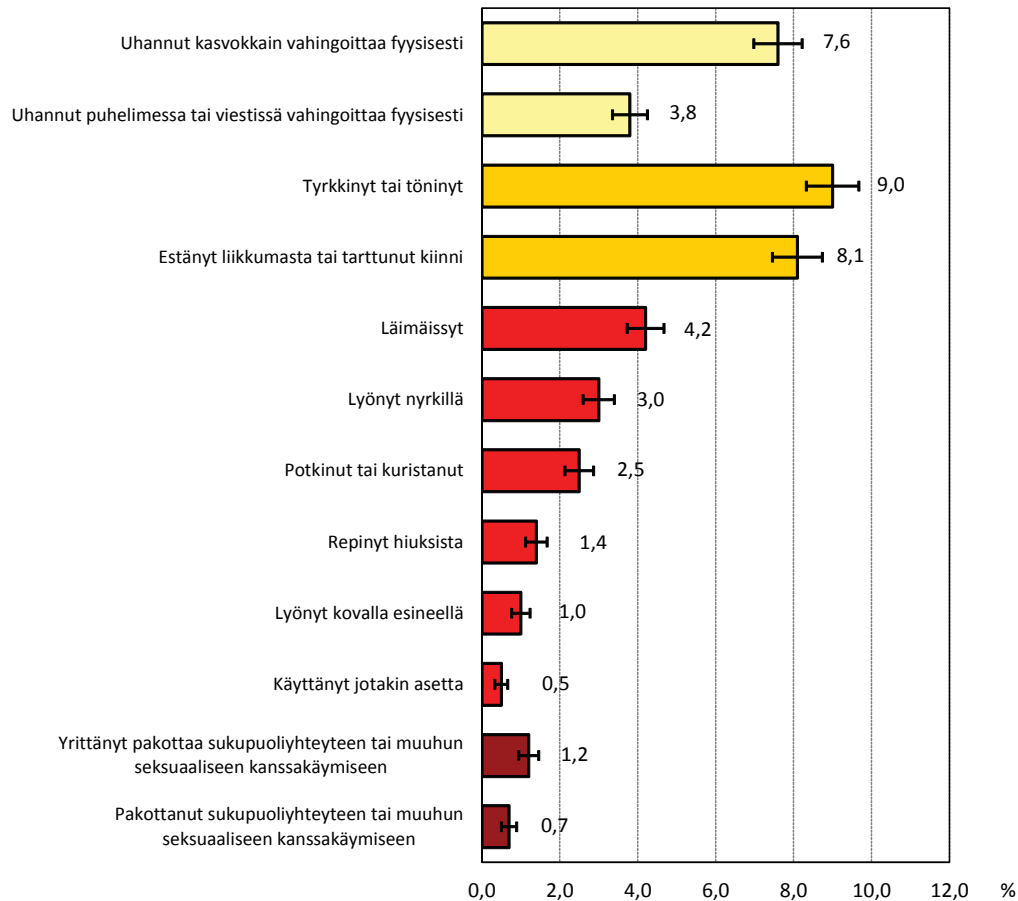
ovat peräisin vuoden 2013 tutkimuksesta. Jaksossa 5 verrataan nyt saatuja tuloksia vuoden 2012 tietoihin (vuoden 2012 tuloksista ks. Sirén ym. 2013).

Tutkimuksen aineisto kerättiin posti- ja internetkyselynä syksyn 2013 aikana. Raportissa esitettävät tiedot koskevat 15–74-vuotiaiden, Suomessa pysyvästi asuvien henkilöiden kokemaa väkivaltaa ja omaisuusrikoksia. (Ks. liite 1. Kysely toteutus ja aineisto.) Kyselyn tulokset ovat vertailukelpoisia vuoden 2012 tietoihin, mutta eivät tätä aikaisemmin suoritettuihin uhritutkimuksiin, jotka eroavat tästä kyselystä sekä tietosisällön että kyselymenetelmien suhteen. KRT mahdollistaa kehityssuuntien tarkastelun vastaisuudessa, kun kysely on toteutettu useamman kerran. KRT on tarkoitettu toteutettavaksi vuosittain.

2 Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuminen

Väkivallan yleisyys¹. Uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutumista selvitettiin esittämällä vastaajalle luettelo uhkailua tai väkivaltaa sisältävistä teoista. Vastaajilta kysyttiin, oliko joku tuttu tai tuntematon henkilö käyttäytynyt vastaajaa kohtaan mainituilla tavoilla viimeisen 12 kuukauden aikana. Teot ulottuvat sanallista tai kirjallisista uhkailuista asetta käyttäen tehtyyn fyysiseen väkivaltaan. Kysytyt teot ja niiden yleisyys on esitetty kuviossa 1.

¹ Tekstiosiossa raportoitavat erot eri ryhmien välillä ovat tilastollisesti merkitseviä 95 prosentin luottamustasolla, ellei muuta mainita.

Kuvio 1 Vuoden aikana uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet 15–74-vuotiaat vastaajat tekotyyppin mukaan (% ja 95 % luottamusväli). Kuvion värit vastaavat raportissa käytettävää jaottelua uhkailu (kelt.), liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen tai töniminen (oran.), läimäisyä vakavampi fyysinen väkivalta (pun.) sekä seksuaalinen väkivalta (tpun.).

Seuraavassa väkivaltakokemuksia on tarkasteltu teko-kokonaisuuksittain sukupuolen ja ikäryhmän mukaan². Uhkailut, joihin ei ole liittynyt uhrin ja tekijän fyysistä kontaktia, on erotettu omaksi kategoriakseen. Liikkumisen estäminen, kiinnitarttuminen sekä töniminen on erotettu omaksi ryhmäkseen. Nämä ovat myös tekoja, joissa todennäköisimmin esiintyy tulkintaeroja teon luonteesta – käsitys siitä, mitkä teot ovat tahallista vahingoittamista, on subjektiivista, ja voi vaihdella tekijästä ja olosuhteista riippuen. Aikaisemmissa tutkimuksissa onkin todettu, että tekojen tulkitseminen väkivallaksi riippuu esimerkiksi tekijän ja uhrin sukupuolesta (Kivivuori ym. 2012). Vähintään läimäisyn tai lyömisen sisältäneitä tekoja voidaan puolestaan pitää väkivallan mittarina, jossa subjektiivisten tulkintaerojen rooli on vähäisempi kuin lievemässä väkivallassa.

Kaikkiaan kymmenes kaikista vastaajista ilmoitti joutuneensa väkivallalla uhkaamisen kohteeksi kuluneen vuoden aikana (taulukko 1). Tekijä tai tekijät olivat

useimmiten uhrille tuntemattomia tai korkeintaan puolittuja (tekijäkohtaisesta tarkastelusta ks. kohta ”Väkivallan tekijät”). Miehet ilmoittivat uhkailusta hieman naisia useammin. Fyysistä väkivaltaa, ulottuen kiinni tartumisesta ja tönimisestä asetta käyttäen tehtyyn väkivaltaan, oli kokenut noin 14 prosenttia vastaajista. Vähintään läimäisyn käsittävää väkivaltaa oli kokenut puolet tästä, noin 7 prosenttia.

Naisten ja miesten kokemana fyysinen väkivalta oli kyselyn mukaan yhtä yleistä³. Ikäryhmittäiset erot olivat sen sijaan hyvin suuria: nuorimassa ikäryhmässä fyysisen väkivallan kokeminen oli kaksi kertaa niin yleistä kuin keskimmaisissä ikäryhmissä. Vanhimmassa ikäryhmässä, 55–74-vuotiaiden keskuudessa, fyysisen väkivallan kokeminen oli kaikista harvinaisinta. Ikäryhmittäisten erojen suhteen tulokset ovat samansuuntaisia kuin aiemmissa kansallisissa uhritutkimuksissa (ks. esim. Sirén ym. 2010).

² Tietoja yksittäisten tekotyyppien esiintyvyydestä sukupuolen ja iän mukaan on raportoitu liitetaulukossa 1.

³ Vaikka naisten kokemana väkivalta näyttäisi olleen hieman yleisempää kaiken fyysisen väkivallan osalta, ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä.

Taulukko 1 Uhkailun ja väkivallan kohteeksi vuoden aikana joutuneet sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Väkivallalla uhkaaminen	9,7	10,8	8,6	14,8	12,5	10,6	4,8
Fyysinen väkivalta yhteensä	13,8	13,1	14,5	27,5	17,8	13,8	4,9
Vähintään läimäisyn käsittävä fyysinen väkivalta	7,0	7,0	6,9	13,9	8,4	7,5	2,3
Seksuaalinen väkivalta tai sen yritys	1,3	0,4	2,3	2,8	1,4	1,3	0,7
Kaikki tekemuodot yhteensä	18,2	18,0	18,5	33,0	24,3	18,1	8,0
Vastaajat yhteensä (n)	6 937	3 259	3 678	650	834	2 272	3 181

Taulukossa esiintyviä eri tekotyyppien lukuja ei voi laskea yhteen, koska sama vastaaja on voinut kokea sekä uhkaamista että fyysistä väkivaltaa. Kohta ”fyysinen väkivalta yhteensä” käsittää vastaajat, jotka ilmoittivat kokeneensa mitä tahansa fyysistä väkivaltaa, pois lukien seksuaalinen väkivalta.

Kyselyssä seksuaalista väkivaltaa mitattiin kysymyksillä, joissa tiedusteltiin oliko vastaajaa pakotettu tai yritetty pakottaa sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen vastoin tahtoaan. Tekoihin on voinut sisältyä myös muuta fyysistä väkivaltaa, mutta fyysistä väkivaltaa ei tässä kysymyksessä pidetä seksuaalisen väkivallan kriteerinä.

Naiset olivat kokeneet seksuaalista väkivaltaa tai pyrkimystä tehdä seksuaalista väkivaltaa miehiä useammin. Kyseessä on kuitenkin kokonaisuutena arvioiden verraten harvinaisesta ilmiöstä: tässä kyselyssä tarkasteltavista väkivallan muodoista vain kovalla esineellä lyöminen tai jonkin aseeseen käyttäminen olivat yhtä harvinaisia (ks. kuvio 1). Kuten muissakin väkivallan ja uhkailun muodoissa, myös seksuaalista väkivaltaa koettiin yleisimmin nuorimmassa ikäryhmässä ja vähiten vanhimmassa ikäryhmässä.

Kaikkiaan 18 prosenttia vastaajista oli kokenut jotakin väkivallan tai uhkailun muotoa. Kaikki tekemuodot

huomioiden naisten ja miesten uhkailu- ja väkivaltakokemukset olivat yhtä yleisiä. Sukupuolen sijaan näyttäisikin siltä, että väkivaltatilanteet ovat vahvasti ikään liittyvä ilmiö: 33 prosenttia 15–24-vuotiaista vastaajista ilmoitti kuluneen vuoden aikana tapahtuneesta uhkailusta tai väkivallasta, kun vanhemmissa ikäryhmissä vastaava taso vaihteli 8 ja 24 prosentin välillä.

Vammaan johtanut väkivalta. Eräs keino arvioida koetun väkivallan vakavuutta on tarkastella väkivallan seurauksia. Kyselyssä vastaajilta tiedusteltiin, olivatko he saaneet edellä käsiteltyjen tekojen seurauksena fyysisen vammaan, kuten mustelman, ruhjeen, haavan tai muun vammaan. Pitämällä vammaan syntymistä väkivallan vakavuuden kriteerinä, voidaan tasoittaa väkivaltaan liittyviä tulkintaeroja. Näin saadaan objektiivisempi väkivallan yleisyyden mittari.

Taulukko 2 Vuoden aikana väkivallan seurauksena fyysisen vammaan saaneet sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Fyysinen vamma	3,9	3,1	4,8	6,7	4,9	5,0	0,9
Vastaajat yhteensä (n)	6 939	3 260	3 679	650	834	2 273	3 182

Kyselyn mukaan neljä prosenttia 15–74-vuotiaista suomalaisista oli vuonna 2013 saanut vammaan väkivallan seurauksena⁴. 25–54-vuotiaiden joukossa noin viisi prosenttia vastaajista ilmoitti fyysiseen vammaan johtaneesta väkivallasta, vanhimmassa ikäryhmässä vammaan johtaneen väkivallan kokeminen oli selkeästi harvinaisempaa. Nuorimmassa ikäryhmässä väkivallasta ilmoitettiin hieman muita ryhmiä yleisemmin,

mutta ero ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä 25–54-vuotiaiden ryhmiin verrattuna.

Naisten keskuudessa vammaan johtaneen väkivallan kokeminen oli miehiä yleisempää. Ero muodostuu erityisesti 35–54-vuotiaiden ryhmässä, jossa väkivaltaa kokeneiden naisten osuus on selvästi suurempi kuin miesten (miesten osalta 3,7 % ja naisten osalta 6,4 %). Havaittua eroa selittää ennen

⁴ 95 prosentin luottamusväli: 3,4–4,4 %.

kaikkea 35–54-vuotiaiden naisten työpaikalla kokema väkivalta, joka on miehiä yleisempää. Eron taustalla on tietyillä naisvaltaisilla aloilla, kuten hoiva-, sosiaali-, ja terveydenhoitoalalla esiintyvä väkivalta, jossa tekijä on tyypillisesti hoidettava asiakas tai potilas (ks. teon tapahtumapaikkaa sekä tekijöitä koskeva tarkastelu jäljempänä).

Tuloksia tarkasteltaessa on syytä muistaa, että kyselyillä ei voida luotettavasti mitata kaikkein vakavimman fyysisen väkivallan, kuten henkirikosten tai törkeiden väkivaltarikosten yleisyyttä. Näiden tekemuotojen osalta on turvaututtava viranomaislähteiden antamaan tietoon. Ne osoittavat, että hyvin vakava fyysinen väkivalta kohdistuu selkeästi useammin miehiin, ja tapahtumapaikka on useimmiten yksityisasunto (Lehti 2014; Lehti ym. 2014, 70–71).

Tapahtumapaikka. Aikaisemmissa rikosuhritutkimuksissa on todettu, että väkivallan kokeminen liittyy tyypillisesti tiettyihin paikkoihin tai tilanteisiin, joissa on kohonnut väkivallan riski. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi

työpaikat, joissa kohdataan väkivaltaisesti käyttäytyviä asiakkaita, sekä sellaiset baarit ja ravintolat ympäristöineen, joissa on alkoholihumalasta johtuva kohonnut riski kohdata väkivaltaa. Parisuhteeseen liittyvä tai tuttavien keskeinen väkivalta tapahtuu usein uhrin kotona tai muussa yksityisasunnossa.

Työpaikallaan tai työtehtävissään oli uhkailuja tai fyysistä väkivaltaa kokenut vuoden aikana 4,5 prosenttia 15–74-vuotiaista⁵ (kaikki tekemuodot otettu huomioon, ks. liitetaulukko 1). Naiset olivat kohdanneet työssään väkivaltaa tai uhkailua miehiä yleisemmin. Kuten vammaan johtaneen väkivallan osalta, juontuu ero todennäköisimmin sukupuolten erilaisesta sijoittumisesta työmarkkinoille: naiset työskentelevät miehiä useammin terveys- ja sosiaalipalvelualoilla, joissa on kohonnut riski kohdata väkivaltaa tai uhkailua asiakkaiden tai potilaiden taholta⁶. Erityisen yleistä työpaikkaväkivaltaa onkin 25–44-vuotiaiden naisten keskuudessa, joista lähes joka kymmenes oli vuoden aikana kokenut työtehtävissään uhkailua tai fyysistä väkivaltaa.

Taulukko 3 Uhkailun ja väkivallan kohteeksi vuoden aikana joutuneet tapahtumapaikan, sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Työpaikalla tai työtehtävissä	4,5	3,3	5,7	3,8	7,7	6,1	1,6
Ravintolassa tai kahvilassa (asiakkaana)	3,6	4,2	3,1	9,2	5,6	2,9	0,7
Julkisella paikalla	4,5	5,4	3,6	11,0	5,4	3,9	1,4
Omassa asunnossa	5,6	4,5	6,8	8,4	8,0	5,8	2,9
Toisen henkilön asunnossa	1,8	1,5	2,1	3,9	1,7	1,8	0,8
Muissa paikoissa	1,0	2,1	1,8	4,3	1,9	1,9	0,9
Ei määritelty	2,0	1,7	1,6	4,0	1,6	1,6	1,6
Vastaajat yhteensä (n)	6 926	3 257	3 669	649	833	2 269	3 175

Miehet sen sijaan joutuvat naisia useammin uhkailun tai väkivallan kohteeksi ravintoloissa tai baareissa sekä julkisilla paikoilla. Julkisilla paikoille erityisesti nuoret miehet joutuvat alttiiksi väkivallan uhalle, baareissa ja ravintoloissa sekä nuoret miehet että nuoret naiset. Vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat eivät juuri kohtaa väkivaltaisia tilanteita julkisilla paikoilla tai ravintoloissa, joka heijastanee myös erilaisia vapaa-ajan viettämiin liittyviä rutiinitoimintoja.

Yksityisasunnoissa väkivaltatilanteet kohdistuvat yleisemmin naisiin. Erityisen usein kotona tapahtuva uhkailusta ja väkivallasta ilmoittivat nuorimpaan ikäryhmään kuuluvat naiset, joista 12 prosenttia ilmoitti

kysytyistä tilanteista. Naisten kotona kokema väkivalta tai sillä uhkaaminen oli miehiä yleisempää tai ainakin yhtä yleistä kaikissa ikäryhmissä.

Kokonaiskuva väkivaltatilanteiden yleisyydestä eri paikoissa ei olennaisesti muutu, kun tarkastelu rajoitetaan vammaan johtaneeseen väkivaltaan (taulukko 4). Naiset olivat joutuneet vammaan aiheuttaneen väkivallan kohteeksi yleisimmin omassa asunnossaan sekä työtehtävissään, miehet yleisimmin julkisella paikalla. Nuoret olivat kokeneet vanhempia useammin vammaan aiheuttanutta väkivaltaa lähes kaikissa tarkasteltavissa paikoissa – tästä poikkeuksena on vain työpaikalla tapahtuva väkivalta.

⁵ 95 prosentin luottamusväli: 4,1–5,0 %.

⁶ Joillakin miesvaltaisilla aloilla, kuten vartiointialalla ja poliisissa, riski joutua väkivallan uhriksi on huomattavan korkea. Näiden alojen riskialttius ei kuitenkaan näy väestötason tarkasteluissa, koska alalla työskentelevien henkilöiden lukumäärä on huomattavasti pienempi kuin sosiaali- ja terveysalalla.

Taulukko 4 Vuoden aikana väkivallan seurauksena fyysisen vamman saaneet tapahtumapaikan, sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Työpaikalla tai työtehtävissä	1,6	1,0	2,3	1,5	2,0	2,4	0,8
Ravintolassa tai kahvilassa (asiakkaana)	0,8	1,0	0,6	2,0	0,9	0,7	0,3
Julkisella paikalla	1,2	1,4	1,0	2,3	1,2	1,3	0,5
Omassa asunnossa	1,7	1,1	2,3	3,9	1,5	1,6	0,6
Toisen henkilön asunnossa	0,7	0,4	0,9	1,7	0,6	0,8	0,1
Muissa paikoissa	0,6	0,6	0,4	1,1	0,6	0,4	0,2
Vastaajat yhteensä (n)	6 939	3 260	3 679	650	834	2 273	3 182

Väkivallan tekijä. Väkivallatilanteita voidaan kuvata myös uhrin ja tekijän suhteen mukaan. KRT-lomakkeessa tekijätahot oli jaettu kolmeen peruskategoriaan: entisiin tai nykyisiin puolisoihin tai seurustelukumppaneihin, muihin uhrille lähemmin tuttuihin henkilöihin sekä tuntemattomiin ja puolittuttuihin (taulukko 5).

Sekä miehet että naiset olivat kokeneet niin uhkailua kuin fyysistäkin väkivaltaa yleisimmin tuntemattomien tai puolittuttujen tekijöiden taholta: noin joka kymmenes vastaaja ilmoitti joutuneensa jonkin kyselyssä tarkasteltavan teon kohteeksi kuluneen vuoden aikana juuri tämän tekijäryhmän osalta. Yleisimmin kyseessä olivat uhkailutilanteet, tai tilanteet,

jotka sisälsivät tönimistä tai muuta verraten lievää väkivaltaa. Miehet ilmoittivat kokeneensa erityisesti uhkailutilanteita naisia useammin.

Naiset olivat sen sijaan kokeneet miehiä useammin lievää väkivaltaa tai uhkailua nykyisen tai entisen kumppanin taholta. Vakavuonteisemmassa parisuhdekumppanin tekemässä fyysisessä väkivallassa miesten ja naisten välillä ei kuitenkaan ollut eroa: parisuhdeväkivallan kokemisessa ero syntyy siis siitä, että naiset mainitsivat miehiä useammin väkivallan muotona olleen liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen tai töniminen⁷.

Taulukko 5 Vuoden aikana uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet sukupuolen sekä tekijän ja uhrin suhteen mukaan 15–74 vuotiaista (%)

	Entinen tai nykyinen puoliso tai seurustelukumppani		Muu uhrin lähemmin tuntema henkilö ¹		Tuntematon tai puolittutu ²	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen
Väkivallalla uhkaaminen	1,1	2,2	2,8	2,0	7,4	5,2
Fyysinen väkivalta yhteensä	3,1	5,2	3,6	3,8	8,0	7,4
Vähintään läimäisyn käsittävä fyysinen väkivalta	2,2	2,2	2,2	1,9	3,1	3,3
Seksuaalinen väkivalta tai sen yritys	0,2	1,3	0,1	0,5	0,1	0,6
Kaikki tekemuodot yhteensä	3,7	6,3	5,6	5,2	11,5	10,1
Vastaajat yhteensä (n)	3 259	3 678	3 259	3 678	3 259	3 678

¹ Veli, sisko, isä, äiti, lapsi, ystävä, tuttava tai työtoveri.

² Uhrin satunnaisesti kohtaama henkilö, työssä kohtaama asiakas, potilas tai vastaava.

Taulukossa esiintyviä eri tekotyyppien lukuja ei voi laskea yhteen, koska sama vastaaja on voinut kokea sekä uhkaamista että fyysistä väkivaltaa. Kohta "fyysinen väkivalta yhteensä" käsittää vastaajat, jotka ilmoittivat kokeneensa mitä tahansa fyysistä väkivaltaa, pois lukien seksuaalinen väkivalta.

⁷ Parisuhteessa tapahtuneen väkivallan esiintyvyyttä ja piirteitä on raportoitu tarkemmin erillisessä julkaisussa, joka perustuu vuoden 2012 kansallisen rikosuhritutkimuksen aineistoon (Danielsson & Salmi 2013).

Taulukko 6 Vuoden aikana väkivallan seurauksena fyysisen vamman saaneet tekijän ja uhrin suhteen, sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Tuntematon	1,8	1,7	1,8	2,8	2,0	2,3	0,5
Puolituttu	1,2	1,0	1,4	2,4	1,4	1,4	0,4
Nykyinen tai silloinen (teon aikainen) avo- tai aviopuoliso tai seurustelukumppani	1,4	0,7	2,1	1,8	2,0	1,9	0,4
Muu perheenjäsen	0,4	0,2	0,6	1,1	0,3	0,5	0,2
Entinen puoliso tai kumppani	0,1	0,0	0,1	0,2	0,0	0,1	0,0
Muu lähemmin tuntema henkilö	0,6	0,6	1,2	1,2	0,7	1,2	0,7
Vastaajat yhteensä (n)	6 939	3 620	3 679	650	834	2 273	3 182

Taulukossa 6 on tarkennettu vielä väkivallan tekijän ja uhrin suhdetta uhrin sulkupuolen mukaan ja eri ikäryhmissä, rajoittuen fyysisen vamman aiheuttaneisiin tekoihin. Kaikkiaan noin kaksi prosenttia vastaajista ilmoitti saaneensa vuoden aikana fyysisen vamman tuntemattoman tekemän väkivallan seurauksena. Naisiin kohdistui miehiä useammin läheisten ihmisten, kuten nykyisen tai entisen parisuhdekumppanin tai muun läheisen henkilön tekemää väkivaltaa. Nuoret olivat kokeneet vanhempia useammin väkivaltaa lähes kaikissa tekijäryhmissä.

Poliisille ilmoittaminen. Uhritutkimusten keskeisiä tavoitteita on mitata myös sellaista rikollisuutta, joka ei tule poliisin tietoon. Tiedustelemalla vastaajilta, onko heidän kokemansa teko tullut poliisin tietoon, voidaan tarkastella sekä piilorikollisuuden yleisyyttä että kansalaisten alttiutta ilmoittaa kokemiaan tekoja poliisille. KRT 2013-kyselyssä vastaajilta tiedusteltiin uhrikokemuksien yhteydessä, olivatko he itse tai joku heidän koti taloudestaan kuluneen vuoden aikana ilmoittaneet vastaajaan kohdistuneesta uhkailusta tai väkivallasta (Suomen) poliisille.

Taulukko 7 Vuoden aikana tapahtuneen väkivallan tai uhkailun ilmoittaminen poliisille tekotyypin mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli	
		Mies	Nainen
Poliisiin tietoon tuleminen vain uhkailua sisältävistä teoista	7,1	6,0	8,7
n (vain uhkailua kokeneet)	257	140	117
Poliisiin tietoon tuleminen vähintään läimäisyn sisältävistä teoista	11,8	11,9	11,7
n (vähintään läimäisyn kohteeksi joutuneet)	390	180	210
Poliisiin tietoon tuleminen vammaan johtaneista teoista	16,8	20,6	14,4
n (vamman saaneet)	222	78	144

Osuudet laskettu vain kutakin tekotyyppejä kokeneiden joukossa.

Vain uhkailua kokeneista vastaajista 7 prosenttia ilmoitti tapauksen tulleen poliisin tietoon (taulukko 7)⁸. Vähintään läimäisyn käsittävää väkivaltaa kokeneista hieman suurempi osuus, 12 prosenttia, kertoi jostakin tapauksesta ilmoitetun poliisille. Poliisille ilmoittamises-

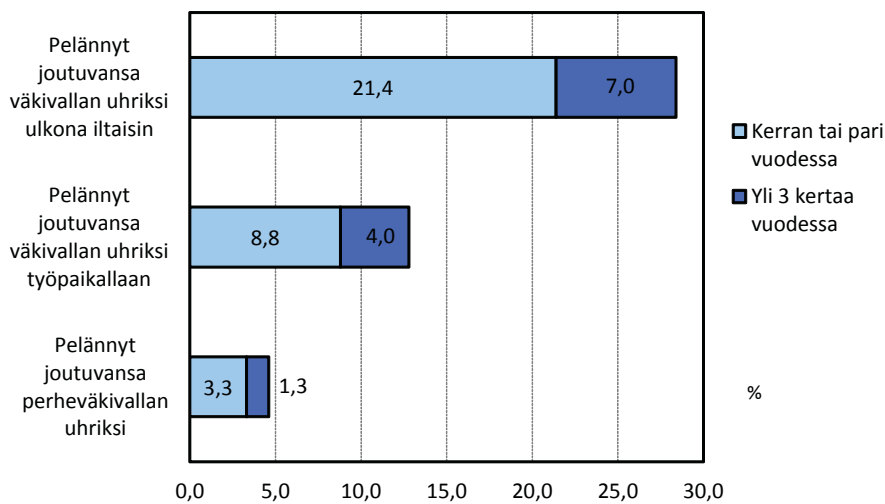
ta kertoivat yleisimmin vastaajat, jotka olivat kokeneet fyysiseen vammaan johtanutta väkivaltaa (17 %). Naisten ja miesten välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa poliisille ilmoittamisessa.

⁸ Laiton uhkaus on pahoinpitelyrikosten ohella yleisimpiä poliisin tietoon tulleita rikoksia.

3 Huolestuneisuus väkivallasta

Väkivaltakokemusten ohella Kansallisessa rikosuhritutkimuksessa tarkastellaan vastaajien pelkoa tai huolestuneisuutta joutua väkivallan uhriksi erilaisissa tilanteissa sekä liikkumisen välttämistä paikoissa, jotka vastaajat kokevat uhkaaviksi. Vastaajilta kysyttiin, olivatko he viimeisen vuoden aikana pelänneet joutuvansa väkivallan kohteeksi liikkueensa iltaisin kodin ulkopuolella, ollessaan töissä tai suorittaessaan työtehtävää tai jonkin perheenjäsenen taholta. Kysymykset kartoittavat pelkoa katu-, työ- sekä perheväkivallan uhriksi joutumisesta. Lisäksi kysyttiin, oliko vastaajan asuinalueen lähistöllä, noin kilometrin säteellä, paikka jota vastaaja välttää väkivallan uhan vuoksi.

Väkivallan pelko. Kysytyistä pelon muodoista yleisintä oli pelkääminen kodin ulkopuolella iltaisin (28 %) (kuvio 2). Noin joka kahdeksas (13 %) vastaajista ilmoitti pelänneensä väkivallan kohteeksi joutumista työpaikalla tai työtehtävissä. Laskettaessa osuus vain niiden joukosta, jotka olivat kyselyn toteutushetkellä työelämässä, työpaikkaväkivaltaa pelänneiden osuus oli 15 %. Vähäisintä oli perheväkivallan pelko: kaikkiaan viisi prosenttia oli pelännyt joutuvansa väkivallan kohteeksi perheenjäsenen taholta.

Kuvio 2 Vuoden aikana katu-, työpaikka- tai perheväkivaltaa pelänneet 15–74-vuotiaat (%)

Naiset pelkäsivät kaikissa tarkastelluissa tilanteissa miehiä useammin joutuvansa väkivallan kohteeksi. Yleisintä oli katuväkivallan pelko. Naisista noin 35 prosenttia ilmoitti pelänneensä kuluvan vuoden aikana ainakin kerran joutuvansa väkivallan uhriksi kodin ulkopuolella, kun miehistä vain hieman yli viidennes oli kokenut samoin (taulukko 8). Alle 25-vuotiaista lähes

kolmannes oli pelännyt katuväkivaltaa kerran tai pari kuluneen vuoden aikana ja 15 prosenttia vähintään kolme kertaa. Vanhimmissa ikäryhmissä pelko väkivallan uhriksi joutumisesta kodin ulkopuolella oli vähäisempää. On kuitenkin huomattava, että vanhemmista vastaajista merkittävä osa ei oman ilmoituksensa mukaan liikkunut iltaisin lainkaan kodin ulkopuolella.

Taulukko 8 Kodin ulkopuolella iltaisin tapahtuvaa väkivaltaa vuoden aikana pelänneet sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Kerran tai pari vuodessa	21,4	17,5	25,2	29,8	32,0	21,3	11,7
Yli 3 kertaa vuodessa	7,0	4,0	10,1	15,3	9,9	6,0	2,6
Ei liiku iltaisin kodin ulkopuolella	6,3	2,8	9,8	2,5	1,2	3,7	13,7
Vastaajat yhteensä (n)	6 903	3 255	3 648	650	833	2 262	3 158

Pelko joutua väkivallan kohteeksi työpaikalla oli harvinaisempaa kuin katuväkivallan pelko. Kuitenkin myös työpaikoilla naiset pelkäsivät selvästi miehiä enemmän joutuvansa väkivallan uhriksi (taulukko 9). Naisista lähes viidennes oli ainakin kerran vuoden aikana pelännyt joutuvansa väkivallan kohteeksi työtehtävissään, miehistä vajaa kymmenes. Kun vastaavat osuudet lasketaan vain työelämässä olevien keskuudesta, oli naisista 21 prosenttia⁹ pelännyt työpaikkaväkivaltaa

ainakin kerran vuoden aikana ja miehistä 9 prosenttia¹⁰. Naisista suurempi osa ei kyselyn toteutusketkellä ollut lainkaan työelämässä. Ikäryhmittäisen tarkastelun perusteella selviää, että työpaikalla kohdattua väkivaltaa pelättiin eniten 25–54-vuotiaiden vastaajien keskuudessa. 25–34-vuotiaista työelämässä olevista naisista lähes kolmannes ilmoitti pelänneensä vuoden aikana työpaikalla tapahtuvaa väkivaltaa.

Taulukko 9 Työpaikalla tai työtehtävissä väkivaltaa vuoden aikana pelänneet sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Kerran tai pari vuodessa	8,8	5,9	11,7	8,7	13,1	11,4	3,8
Yli 3 kertaa vuodessa	4,0	1,9	6,1	4,2	6,5	5,0	1,6
Ei työelämässä	13,1	10,0	16,1	9,8	4,3	3,5	29,5
n	6 889	3 240	3 649	649	832	2 267	3 141

Pelko joutua perheväkivallan uhriksi oli tarkastelluista väkivallan muodoista kaikkein harvinaisinta. Miehistä vain muutama prosentti oli pelännyt joutuvansa väkivallan uhriksi jonkun perheenjäsenen taholta, kun taas naisten keskuudessa noin kuusi sadasta oli pelännyt väkivaltaa perheenjäsenen tekemänä (taulukko 10). Perheväkivallan pelko oli verraten tasaista kaikissa ikäryhmissä, mutta vähäisintä vanhimmassa ikäryhmässä. Vanhimmassa ikäryhmässä kuitenkin suurempi

osa asui yksin, jolloin esimerkiksi puoliso ei ole yhtä potentiaalinen väkivallan tekijä.

Avio- tai avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevista noin neljä prosenttia oli pelännyt perheväkivaltaa ainakin kerran vuodessa jonkun perheenjäsenen taholta. Perheväkivallan pelko oli samalla tasolla myös naimattomilla, eronneilla sekä asumuserossa olevilla vastaajilla.

Taulukko 10 Perheenjäsenen tekemää väkivaltaa vuoden aikana pelänneet sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Kerran pari vuodessa	3,2	2,5	4,1	3,8	3,5	4,1	2,0
Yli 3 kertaa vuodessa	1,3	1,0	1,6	1,6	2,3	1,3	0,6
Ei perhettä	3,0	2,5	3,4	0,7	1,5	1,9	6,0
n	6 913	3 253	3 660	651	833	2 269	3 160

Välttämiskäyttäytyminen. Edellä todettiin, että naiset pelkäsivät miehiä useammin joutuvansa väkivallan kohteeksi eri paikoissa. Naiset myös välttivät selkeästi miehiä useammin kodin lähellä olevia, turvattomiksi kokemiaan alueita (taulukko 11). Naisista kaikkiaan viidennes ilmoitti, että heidän kotinsa lähellä on ainakin yksi alue, jota he välttävät väkivallan uhan vuoksi. Miehillä osuus oli vain puolet tästä.

Taulukossa 11 on tarkasteltu välttämiskäyttäytymisen yleisyyttä myös suhteessa vastaajan asuinkunnan

tilastolliseen kuntaryhmään. Kuntaryhmän mukainen tarkastelu osoittaa, että välttämiskäyttäytyminen on voimakkaasti yhteydessä asumiseen kaupunkimaisessa ympäristössä. Pääkaupunkiseudulla yli neljännes ilmoitti välttävänsä jotakin aluetta väkivallan uhan vuoksi, kun Suomen muissa kaupungeissa vastaava osuus oli noin 15 prosenttia. Taajaan asutuissa sekä maaseutumaisissa kunnissa välttämiskäyttäytyminen oli merkittävästi harvinaisempaa.

⁹ 95 prosentin luottamusväli: 19,7–22,7 %.

¹⁰ 95 prosentin luottamusväli: 7,8–9,8 %.

Taulukko 11 Vastaajan kodin lähistöllä alue, jota välttää väkivallan uhan vuoksi sukupuolen ja tilastollisen kuntaryhmän mukaan (%)

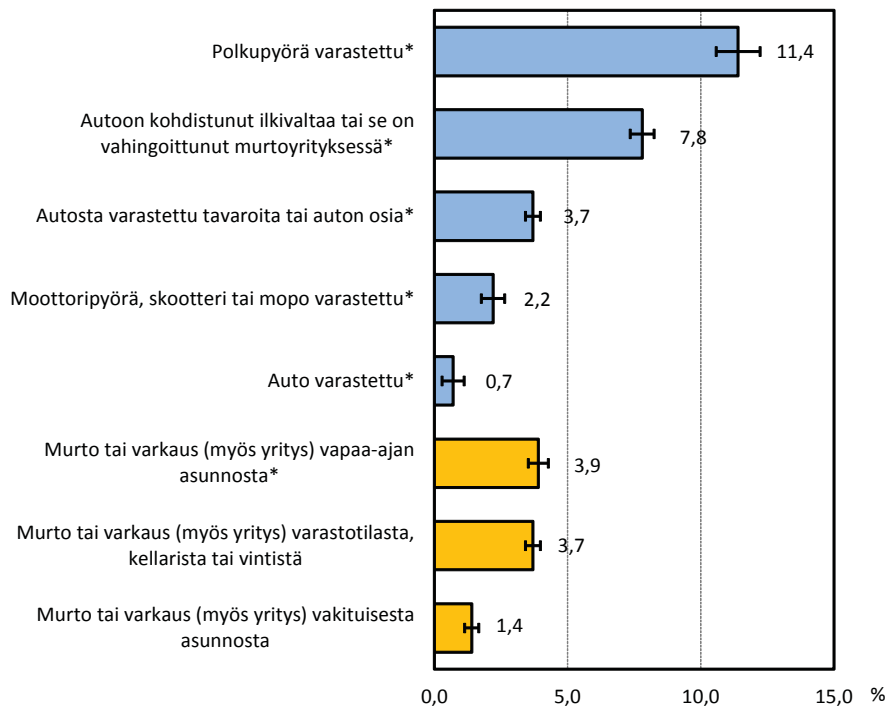
	Kaikki	Sukupuoli		Tilastollinen kuntaryhmä			
		Mies	Nainen	Pk-seutu	Kaupunki mainen kunta	Taajan asuttu kunta	Maaseutu mainen kunta
Yksi paikka	10,9	7,5	14,3	18,8	11,2	6,2	4,0
Useampi paikka	4,1	2,6	5,7	8,6	3,9	2,2	0,6
Yhteensä (vähintään yksi paikka)	15,0	10,1	20,0	27,4	15,1	8,4	4,6
n	6 925	3 257	3 668	1 281	3 880	1 157	1 052

4 Omaisuusrikosten kohteeksi joutuminen

Tutkimuksessa selvitettiin myös sitä, miten yleistä on joutua omaisuusrikosten kohteeksi. Kyselylomakkeella luettiin joukko tyyppisiä yksityishenkilöihin tai kotitalouksiin kohdistuvia rikoksia. Seuraavassa tarkastelu on jaettu sen mukaan olivatko teot kohdistuneet vastaajan kotitalouteen tai sen jonkin jäsenen omaisuuteen vai vastaajan henkilökohtaiseen omaisuuteen.

Kotitalouteen kohdistuneet teot. Vastaajia pyydettiin ilmoittamaan, oliko hän tai joku muu hänen kotitalouteensa

kuuluva joutunut eräiden omaisuuteen kohdistuvien rikosten kohteeksi viimeisen 12 kuukauden aikana. Vastaajalta tiedusteltiin myös, oliko hänellä tai jollain hänen kotitalouteensa kuuluvalla käytössään auto, moottoripyörä, skootteri, mopo, polkupyörä tai vapaa-ajan asunto. Tällaiseen omaisuuteen liittyvien omaisuusrikosten yleisyys on ilmoitettu vain siinä joukossa, joilla kyseinen liikenneväline tai asunto oli käytössään. Näin laskettu tekojen yleisyys tekotyypeittäin on esitetty kuviossa 5¹¹.

Kuvio 3 Omaisuusrikoksen kohteeksi vuoden aikana joutuneet rikoksen tekotyyppin mukaan (% 15–74-vuotiaista ja 95 % luottamusväli). Kuvion värit vastaavat raportissa käytettävää jaottelua liikennevälineisiin kohdistuneisiin rikoksiin (vsin.), varkauksiin asunnosta tai varastotilasta (oran.) (* osuus laskettu vain siinä joukossa, jolla ko. omaisuus oli käytössään)

¹¹ Yleisyysluku on tässä yhteydessä luonteeltaan indikaattori, eli niiden vastaajien osuus, jotka kertoivat itse tai kotitaloutensa muun jäsenen joutuneen kyseisen omaisuusrikoksen kohteeksi. Luku ei kuvaa tekojen kohteeksi joutuneiden kotitalouksien määrää.

Polkupyörän varkaus oli yleisin omaisuusrikos (kuvio 3). Useampi kuin joka kymmenes 15–74-vuotias kertoi, että hän tai joku muu samaan kotitalouteen kuuluva oli vuoden aikana menettänyt pyöränsä varkaalle¹². Pyörävarkaudet olivat harvinaisempia maaseutumaisissa kunnissa kuin taajamissa ja kaupungeissa (taulukko 12).

Autoon kohdistunut vahingonteko oli toiseksi yleisin omaisuusrikos: noin 8 prosenttia vastaajista ilmoitti taloutensa käytössä olevaan autoon kohdistuneesta vahingonteosta¹³. Kaupunkimaisissa kunnissa asuvat

ilmoittivat autoon kohdistuneesta ilkeästä selvästi useammin kuin taajamissa tai maaseudulla asuvat vastaajat. Erityisesti pääkaupunkiseudulla asuvat ilmoittivat myös, että heidän käytössään olevasta autosta oli vuoden aikana varastettu tavaroita tai auton osia. Harvempi kuin joka sadas vastaaja, jonka kotitaloudella oli käytössä auto, ilmoitti auton anastamisesta vuoden aikana. Moottoripyörä- ja mopovarkaudet olivat näiden kulkuvälineiden lukumäärään nähden kaksi kertaa autovarkautta yleisempiä.

Taulukko 12 Vastaajan hallussa tai käytössä olevaan liikennevälineeseen kohdistuneen omaisuusrikoksen kohteeksi vuoden aikana joutuneet tilastollisen kuntaryhmän mukaan (%)

	Kaikki	Kuntaryhmä			
		Pk-seutu	Kaupunki- mainen kunta	Taajan asuttu kunta	Maaseutu- mainen kunta
Auto varastettu ¹	0,6	0,5	0,7	0,6	0,8
Autosta varastettu tavaroita tai auton osia ¹	3,8	5,1	3,8	3,5	2,6
Autoon kohdistunut ilkeä tai se on vahingoittunut murtoyrityksessä ¹	7,8	11,2	8,1	4,6	6,7
Vastaajat yhteensä (n, auto käytössä)	5 814	908	2 862	1 069	975
Moottoripyörä, skootteri tai mopo varastettu ¹	2,2	5,0	2,5	1,7	0,4
n (moottoripyörä tms. käytössä)	1 265	122	610	278	255
Polkupyörä varastettu ¹	11,4	11,8	13,6	9,1	5,9
n (polkupyörä käytössä)	5 570	962	2 777	961	870

¹ Yleisyys ilmoitettu vain siinä joukossa, jolla ko. liikenneväline oli käytössä.

Puolitoista prosenttia vastaajista kertoi kyselyssä, että heidän vakituiseen asuntoonsa oli murtauduttu tai ainakin yritetty murtautua viimeisen vuoden aikana (taulukko 13). Varastotilasta tehdyt varkaudet olivat

selvästi tätä yleisempiä. Varastotilasta varastaminen tai varastotilaan murtautuminen oli kaikista yleisintä kaupunkimaisessa ympäristössä asuvien vastaajien keskuudessa.

Taulukko 13 Vakituiseen tai vapaa-ajan asuntoon kohdistuneen omaisuusrikoksen kohteeksi vuoden aikana joutuneet tilastollisen kuntaryhmän mukaan (%)

	Kaikki	Kuntaryhmä			
		Pk-seutu	Kaupunki- mainen kunta	Taajan asuttu kunta	Maaseutu- mainen kunta
Murto tai varkaus (myös yritys) vakituisesta asunnosta	1,4	1,6	1,3	1,6	1,4
Murto tai varkaus (myös yritys) varastotilasta, kellarista tai vintistä	3,6*	5,1	4,0	2,2	1,9
n	6 881	1 284	3 387	1 159	1 051

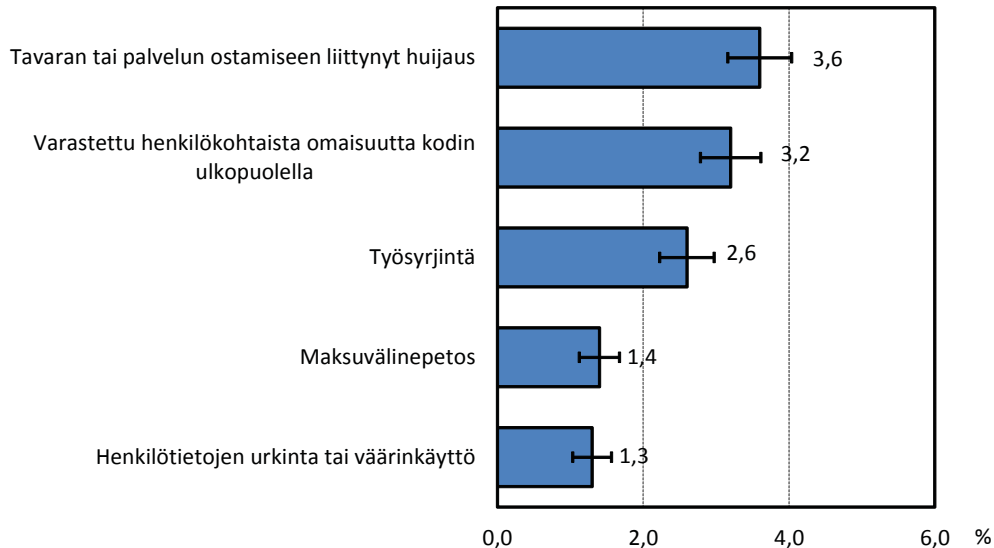
* Luku poikkeaa hieman kuvion 3 yleisyytluvusta, koska tässä tarkastelu on tehty vain niiden joukossa, joiden osalta kuntaryhmä oli tiedossa. Kuntaryhmätieto puuttui yhteensä 55 vastaajalta.

Henkilökohtaiseen omaisuuteen kohdistuneet teot. Kotitalouteen tai sen jäseniin kohdistuneiden omaisuusrikosten lisäksi vastaajalta tiedusteltiin, oliko hän itse joutunut joidenkin selkeämmin yksilöön kohdistuvien

omaisuusrikosten tai työsyönnön kohteeksi. Kuviossa 4 on esitetty henkilökohtaiseen omaisuuteen kohdistuneiden tekojen ja työsyönnön kohteeksi joutumisen yleisyys.

¹² 95 prosentin luottamusväli 10,6–12,2 %.

¹³ 95 prosentin luottamusväli 7,1–8,5 %.

Kuvio 4 Henkilöön kohdistuvan omaisuusrikoksen tai työsyryntän kohteeksi vuoden aikana joutuneet tekotyypin mukaan (% 15–74-vuotiaista ja 95 % luottamusväli)

Kodin ulkopuolella tapahtuneen henkilökohtaisen omaisuuden varkauden, kuten lompakon tai matkapuhelimen anastamisen, mainitsi kolme sadasta vastaajasta¹⁴ (kuvio 4 ja taulukko 14). Yleisimmin tästä ilmoittivat nuorimmat vastaajat. Perinteisten varkausrikosten lisäksi lomakkeella kysyttiin myös uudemmissa omaisuusrikollisuuden muodoista, jotka liittyvät sähköisiin maksuvälineisiin ja verkossa tapahtuvaan asiointiin. Maksuvälinepetoksen kohteeksi oli joutunut hieman yli prosentti vastaajista. Henkilötietojen urkintaa tai väärinkäyttöä oli kokenut puolitoista prosenttia 15–74-vuotiaista. Noin neljä sadasta vastaajasta oli

kokenut tullessaan huijatuksi ostaessaan tavaroita tai palveluita¹⁵. Tällaisista huijauksista ilmoitettiin tasaisesti kaikissa ikäryhmissä.

Uutena tekotyyppinä kyselyssä tiedusteltiin työsyryntän kokemisesta. Kysymyksen muotoilu vastasi rikoslain työsyryntää koskevan pykälän tunnusmerkistöä, sisältäen mm. sukupuoleen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän työpaikalla tai työhönottotilanteessa. Tulosten mukaan naiset, erityisesti nuoret naiset, olivat kokeneet miehiä useammin työsyryntää kuluneen vuoden aikana.

Taulukko 14 Henkilöön kohdistuvan omaisuusrikoksen tai työsyryntän kohteeksi vuoden aikana joutuneet rikoksen tekotyyppin, sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä			
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–54	55–74
Varastettu henkilökohtaista omaisuutta kodin ulkopuolella ¹	3,2	2,8	3,6	5,2	3,8	3,1	2,1
Tavarain tai palvelun ostamiseen liittynyt huijaus	3,6	4,4	2,7	4,2	4,4	4,4	1,9
Maksuvälinepetos ²	1,4	149,0	1,4	0,6	1,7	1,8	1,1
Henkilötietojen urkinta tai väärinkäyttö	1,4	1,6	1,0	1,0	1,6	1,7	1,0
Työsyryntä ³	2,6	1,8	3,3	3,6	4,0	2,5	1,3
n	6 936	3 259	3 677	655	832	2 274	3 175

¹ Esimerkiksi lompakko, luottokortti tai matkapuhelin.

² Pankki- tai luottokorttia käytetty ilman lupaa tai tililtä on anastettu rahaa muulla tavoin.

³ Etnisyyteen, sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vastaavaan liittyvä kokemus työssä tai työhönottotilanteessa tapahtuvasta syrjinnästä.

¹⁴ 95 % luottamusväli: 2,8–3,6 %.

¹⁵ 95 % luottamusväli: 3,2–4,0 %. Muihin kysytyihin omaisuusrikoksiin verrattuna kaupantekotilanteeseen liittyvä huijaus on luonteeltaan subjektiivisempi. Kaikki tällaisiin tekoihin liittyvät tilanteet eivät välttämättä täytä rikoslain tunnusmerkistöä.

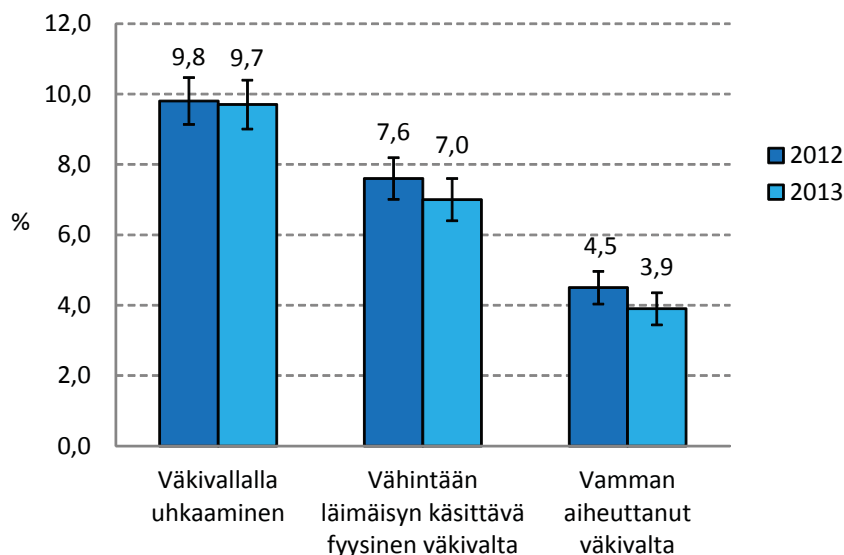
5 Eräiden uhkailu- ja väkivaltatilanteiden sekä omaisuuteen kohdistuvien tekojen kehitys vuosina 2012–2013

Kansallisen rikosuhritutkimuksen keskeisimpiä tavoitteita on seurata väkivalta- ja uhkailutilanteiden sekä omaisuuteen kohdistuvien rikosten kehitystä. Tähän tarkoitukseen väestökyselyihin perustuva tutkimus sopii erityisen hyvin: kun kyselyn menetelmä ja kysymysten muoto pidetään yhdenmukaisena, voidaan luotettavasti seurata näiden ilmiöiden yleisyydessä tapahtuvia muutoksia väestötasolla. Lisäksi kyselymenetelmä mahdollistaa rikosilmiöiden yleisyydessä tapahtuvien muutosten tarkastelun tavalla, joka on osin riippumaton kontrolliviranomaisten toiminnasta ja kirjauskäytännöistä.

Kansallinen rikosuhritutkimus on toteutettu yhdenmukaisin menetelmin nyt kahtena vuonna peräkkäin, vuosina 2012 sekä 2013. Periaatteessa lyhyen aikavälin kehityssuuntien tarkastelu on siis mahdollista jo nyt. Voidaan kuitenkin kysyä, missä määrin kahden peräkkäisen vuoden väliseen muutokseen perustuva tarkastelu on mielekästä. Rikosilmiöille on tyypillistä, että niissä tapahtuvat muutokset ovat usein hitaita ja tasomuutokset lyhyellä aikavälillä maltillisia. Tämä on seurausta siitä, että rikosilmiöiden syytekijät, olivat ne sitten yhteiskunnallisia tai yksilötason tekijöitä, muuttuvat väestötasolla hitaasti. Yhteiskunnallisten olosuhteiden ollessa vakaita, ovat myös muutokset rikollisuuden tasossa lyhyellä aikavälillä vähäisiä¹⁶.

Yksittäisissä rikostyypeissä muutokset ovat kuitenkin mahdollisia myös lyhyellä aikavälillä. Esimerkkinä voidaan mainita jotkin omaisuusrikokset, kuten polkupyörävarkaudet tai asunto- tai mökkimurrot, joiden yleisyyteen voivat vaikuttaa yksittäisten rikollisliigojen toiminta tietyinä aikoina ja erityisesti tietyillä maantieteellisillä alueilla. Toisaalta myös lainmuutoksilla voi olla vaikutusta rikosilmiöiden yleisyyteen, jos muutos kohdistuu rikollisuuden tasoon vaikuttaviin tekijöihin. Esimerkiksi alkoholin saatavuuteen kohdistuvilla toimenpiteillä voisi olla välittömiä vaikutuksia uhkailu- ja väkivaltatilanteiden yleisyyteen.

Uhkailu- ja väkivalta. Uhkailu- ja väkivaltatilanteiden osalta tarkastelu on rajoitettu vammaan aiheuttaneeseen väkivaltaan, uhkailua sisältäviin tilanteisiin sekä vähintään läimäisyn käsittävään fyysiseen väkivaltaan. Kyselylomakkeeseen tehtiin vuosien 2012 ja 2013 välillä pieniä muutoksia lievää fyysistä väkivaltaa sekä seksuaalista väkivaltaa koskeviin kysymyksiin, joten näiden tapahtumien osalta ajallisen muutoksen tarkastelu on mahdollista vuodesta 2014 alkaen. Tarkastelun tulokset on esitetty kuviossa 5.

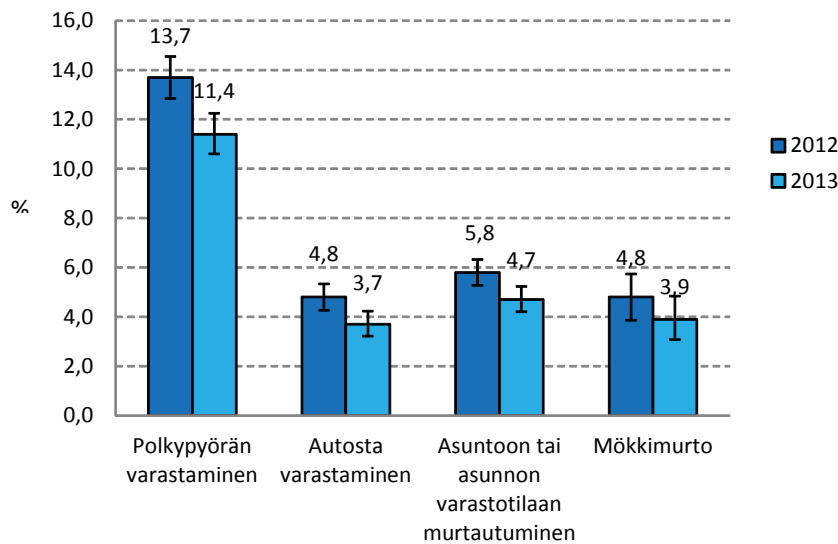

Kuvio 5 Uhkailu- ja väkivaltatilanteiden kohteeksi joutuneet vuosina 2012 ja 2013 (% 15–74-vuotiaista ja 95 % luottamusväli)

¹⁶ Poliisitilastoissa ajoittain näkyvät äkilliset muutokset rikostasoissa johtuvat tyypillisesti juuri kontrollin intensiteetistä tai laissa tapahtuneista muutoksista.

Vuosien 2012 ja 2013 välillä ei havaittu tilastollisesti merkitsevää muutosta minkään tarkastellun uhkailu- tai väkivaltatilanteen osalta. Kuten edellä on esitetty, tämä on odotettu tulos; on epätodennäköistä, että yhden kalenterivuoden aikana väkivaltarikollisuuden yleisyydessä olisi tapahtunut merkittäviä muutoksia, kun yhteiskunnalliset olosuhteet ovat muuten pysyneet verraten vakaina vuoteen 2012 nähden.

Omaisuuteen kohdistuvat teot. Omaisuuteen kohdistuvista teoista tarkastelun kohteena olivat polkupyörävarkaudet, autosta varastaminen sekä vakinaiseen asuntoon tai varastotilaan kohdistuneet varkaudet (kuvio 6). Tarkasteltavista tekotyypeistä polkupyörävarkaudet, autosta varastaminen sekä asuntoon ja asunnon varastotilaan murtautuminen olivat kyselyn mukaan hieman vähentyneet vuoden aikana. Mökkimurtojen osalta ero vuosien 2012 ja 2013 välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevä.

Kuvio 6 Eräiden omaisuuteen kohdistuvien tekojen kohteeksi joutuneet vuosina 2012 ja 2013 (% 15–74-vuotiaista ja 95 % luottamusväli). Autoa, polkupyörää sekä vapaa-ajan asuntoa koskevat luvut laskettu vain niiden joukossa, jotka ilmoittivat ko. kulkuvälineen tai asunnon olevan käytössään

Kirjallisuus

- Danielsson, Petri & Salmi, Venla (2013) Suomalaisten kokema parisuhdeväkivalta 2012. Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 34/2013. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Heiskanen, Markku (2002) Väkivalta, pelko, turvattomuus. Surveytutkimusten näkökulmia suomalaisten turvallisuuteen. Tilastokeskus. Tutkimuksia 236. Helsinki: Tilastokeskus.
- Kivivuori, Janne & Sirén, Reino & Danielsson, Petri (2012) Gender framing effects in victim surveys. *European Journal of Criminology*, 9(2), 142–158.
- Lehti, Martti (2014) Henkirikoskatsaus 2014. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 36/2014. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Lehti, Martti & Sirén, Reino & Aaltonen, Mikko & Danielsson, Petri & Kivivuori, Janne (2013) Pahoinpitely- ja ryöstörikokset. Teoksessa: Rikollisuustilanne 2012. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa, 53–96. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Sirén, Reino & Aaltonen, Mikko & Kääriäinen, Juha (2010) Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980–2009. Kansallisen uhritutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Sirén, Reino (2011) Uuden rikosuhritutkimuksen kehittäminen. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 109. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Sirén, Reino & Danielsson, Petri & Kivivuori, Janne (2013) Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2012. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 28/2013. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Liitteet

LIITE 1 Kyselyn toteutus ja aineisto

Kyselyn aiheet. Rikosuhrikyselyn pääaiheena oli omaisuusrikosten ja uhkailun tai väkivallan kohteeksi joutuminen. Ennen näitä aiheita vastaajilta tiedusteltiin, missä määrin he pitävät eräitä lomakkeella lueteltuja tekoja väkivaltana (väkivallan tulkinta). Vastaajilta kysyttiin myös, kuinka monta kertaa he olivat viimeisen vuoden aikana pelänneet joutuvansa väkivallan kohteeksi jossain tilanteessa. Vastaajien itse kokemaa väkivaltaa selvitettiin kysymyksellä, jossa lueteltiin joukko uhkailun ja väkivallan muotoja. Samalla tavoin on menetelty aikaisemmin suomalaisissa uhritutkimuksissa. Lomakkeella kysyttiin, oliko vastaaja viimeisen 12 kuukauden aikana joutunut jonkin luettelossa mainitun teon kohteeksi ja oliko uhkailija tai väkivallan tekijä joku läheinen, muu tuttu vai tuntematon henkilö. Omaisuusrikosten osalta meneteltiin samaan tapaan, kysymättä kuitenkaan uhrin suhdetta tekijään (vastausvaihtoehdoista ks. liitetaulukot 1 ja 2). Väkivallasta esitettiin vielä joukko lisäkysymyksiä, jotka koskivat teon tapahtumapaikkaa, väkivallan toistuvuutta ja fyysisen vamman aiheuttanutta väkivaltaa. Kyselyn lopussa oli vielä erityinen rikoksentorjuntamielipiteitä käsittelevä osio.

Aineiston kerääminen. Tutkimuksen perusjoukkona olivat 15–74-vuotiaat Suomessa (mukaan lukien Ahvenanmaa) vakituisesti asuvat henkilöt. Tästä joukosta poimittiin tutkimusta varten Väestötietokeskuksen ylläpitämästä väestötietojärjestelmästä yhteensä 14 000 henkilön satunnaisotos. Koska tutkimukseen haluttiin riittävän suuri otos maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, toteutettiin muun kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisten henkilöiden osalta noin 1,4-kertainen yliotanta ryhmän väestöosuuteen nähden. Otoksessa suomen-, ruotsin- tai saamenkielisiä poimittiin 12 950 kappaletta ja muunkielisiä 1 050 kappaletta.

Otokseen valikoituneet henkilöt saivat syyskuussa 2013 postitse kyselylomakkeen sekä saatekirjeen, jossa selvitettiin tutkimuksen tarkoitus. Kuoreen oli vastausaktiivisuuden lisäämiseksi laitettu kuulakärkikynä. Suomenkielisille lähetettiin suomenkielinen lomake, ruotsinkielisille ruotsinkielinen lomake ja muunkielisille suomenkielinen lomake. Muunkielisille lähetetyn lomakkeen mukana lähetettiin saatekirje, jossa selostettiin tutkimuksen tarkoitus lyhyesti suomeksi, englanniksi, venäjäksi sekä viroksi. Kaikissa saatekirjeissä mainittiin mahdollisuudesta vastata kyselyyn

myös verkkolomakkeella. Verkkolomake oli toteutettu yhteensä viidellä kielellä: suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi sekä viroksi. Kolme jälkimmäistä kieltä olivat siis saatavilla vain verkkolomakkeella. Tämä kerrottiin vieraskielisille lähetetyssä saatekirjeessä.

Noin viikon päästä lomakkeen vastaanottamisesta, viikkoa ennen ensimmäistä palautuspäivää, kaikille otokseen valituille lähetettiin muistutus-/kiitoskortti. Niille, jotka eivät olleet määräpäivään mennessä vastanneet (palauttaneet paperilomaketta tai vastanneet verkkolomakkeella), postitettiin lomake vielä uudelleen. Paperilomakkeiden tiedot tallennettiin optisesti Tutkimustie Oy:n toimesta ja yhdistettiin verkkovastausten kautta kerättyyn aineistoon.

Vastauksia saatiin kaikkiaan 6 999 kappaletta, joista 6 216 paperimuodossa ja 783 verkkolomakkeen kautta. Kaikkiaan kyselyn vastausprosentti oli 50,0. Ensimmäisen kierroksen aikana vastasi noin 85 prosenttia vastaajista ja 15 prosenttia niin kutsulla ”karhukierroksella”.

Aineiston analyysi. Vastaamisaste kyselyyn vaihteli väestöryhmittäin. Nuorten vastaamisaste oli huomattavasti alempi kuin vanhempien ja miesten vastaamisaste alempi kuin naisten. Aineiston analyysissa katoa on korjattu painottamalla saadut vastaukset (havainnot) vastaamaan jakaumaltaan sukupuolen, 10-vuotiskäryhmän ja maakunnan (vastaajan asuinmaakunta) mukaan ositettua väestöä (31.12.2012). Yliotannan vuoksi vieraskielisiä vastaajia alipainotettiin siten, että kotimaisia kieliä puhuvien ryhmien ja vieraskielisten ryhmien suhde oli sama kuin se olisi ollut ilman yliotantaa koko väestöä koskevänä yksinkertaisena satunnaisotoksena.

Raportissa esitetyt tulokset ovat estimaatteja, joihin sisältyy otannasta johtuvaa satunnaisvaihtelua. Osuuksien esittämisessä ja vertailussa käytettiin 95 prosentin luottamustasoa. Estimaattien tarkkuutta kuvaa niiden luottamusväli, joka perustuu oletukseen, että tarkastelun kohteena oleva ryhmä on satunnaisotos vastavasta perusjoukosta.

Tekstiosiossa raportoitavat erot eri ryhmien välillä ovat tilastollisesti merkitseviä 95 prosentin luottamustasolla, ellei muuta mainita. Siten raportin tekstiosiossa esitettävä ero esimerkiksi miesten ja naisten välillä voidaan havaita 95 prosentin todennäköisyydellä myös kyselyn perusjoukossa.

Liitetaulukko 1 Vuoden aikana uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet tekotyypeittäin sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä					
		Mies	Nainen	15–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74
Uhannut puhelimesta, kirjeessä, sähköposti- tai tekstiviestissä vahingoittaa fyysisesti	3,8	3,6	4,1	4,6	4,4	5,9	3,8	2,1	2,2
Uhannut kasvokkain vahingoittaa fyysisesti	7,6	8,9	6,4	12,8	9,8	10,0	6,8	4,2	2,0
Estänyt liikkumasta, tarttunut kiinni	8,1	6,6	9,5	16,5	10,0	10,1	6,9	3,2	1,6
Tyrkkinyt tai töniyt	9,0	8,6	9,3	18,5	10,9	10,9	7,6	3,8	1,9
Läimäissyt	4,2	4,1	4,4	8,0	5,0	6,0	3,8	1,7	0,8
Repinyt hiuksista	1,4	0,7	2,0	3,7	1,5	1,8	0,8	0,5	0,3
Lyönyt nyrkillä	3,0	3,2	2,7	5,4	3,7	4,5	2,5	1,1	0,5
Lyönyt kovalla esineellä	1,0	0,8	1,1	1,7	1,0	2,0	0,7	0,4	0,2
Potkinut tai kuristanut	2,5	1,9	3,1	5,6	2,5	3,3	2,4	1,0	0,5
Käyttänyt jotakin asetta	0,5	0,5	0,5	0,4	0,3	1,2	0,6	0,3	0,1
Pakottanut sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen	0,7	0,3	1,2	1,9	0,4	1,2	0,5	0,4	0,1
Yrittänyt pakottaa sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen kanssakäymiseen	1,2	0,3	2,1	2,3	1,3	1,7	0,5	0,6	0,6
Käyttänyt muunlaista fyysistä väkivaltaa	1,8	1,3	2,2	1,5	1,7	3,2	2,2	1,1	0,7
n	6 937	3 259	3 678	650	834	918	1 354	1 682	499

Liitetaulukko 2 Vuoden aikana omaisuusrikoksen kohteeksi joutuminen sukupuolen ja iän mukaan (%)

	Kaikki	Sukupuoli		Ikä					
		Mies	Nainen	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74
Auto varastettu*	0,7	0,8	0,5	0,0	0,3	0,6	0,8	1,4	0,5
Autosta varastettu tavaroita tai auton osia*	3,7	4,0	3,4	4,1	2,2	4,1	4,3	4,2	3,1
Autoon kohdistunut ilkiä tai se on vahingoittunut murtoyrityksessä*	7,8	8,0	7,5	8,4	8,4	8,0	8,0	6,9	7,0
n (auto käytössä)	5 861	2 887	2 974	466	653	811	1 226	1462	1 243
Moottoripyörä, skootteri tai mopo varastettu*	2,2	2,0	2,5	4,6	1,4	1,6	1,5	1,0	1,6
n (moottoripyörä tms. käytössä)	1 278	703	518	205	93	204	421	258	97
Polkupyörä varastettu*	11,4	11,1	11,7	19,2	9,8	9,4	13,0	8,5	8,1
n (polkupyörä käytössä)	5 608	2 646	2 962	531	685	800	1 164	1340	1 088
Murto tai varkaus (myös yritys) vakituisesta asunnosta	1,4	1,6	1,3	1,1	0,7	2,2	1,6	1,3	1,9
Murto tai varkaus (myös yritys) varastotilasta, kellarista tai vintistä	3,7	3,8	3,5	2,1	4,4	4,5	3,1	3,4	4,7
n	6 936	3 259	3 677	655	832	918	1 356	1675	1 500
Murto tai varkaus (myös yritys) vapaa-ajan asunnosta*	3,9	5,0	2,8	1,2	5,1	5,5	2,7	4,0	4,8
n (vapaa-ajan asunto käytössä)	2 296	1 122	1 174	136	133	234	469	655	2 296
Muuhun omaisuuteen kuin autoon kohdistunut vahingonteko	5,1	5,6	4,7	6,8	5,1	5,5	5,6	3,2	4,7
Varastettu henkilökohtaista omaisuutta kodin ulkopuolella ¹	3,2	2,8	3,6	5,2	3,8	3,6	2,7	1,5	2,9
Tavaran tai palvelun ostamiseen liittynyt huijaus	3,6	4,4	2,7	4,2	4,4	5,0	3,9	2,4	1,3
Maksuvälinepetos ²	1,4	1,4	1,4	0,6	1,7	2,4	1,3	1,2	1,0
Henkilötietojen urkinta tai väärinkäyttö	1,3	1,6	1,0	1,0	1,6	1,5	1,7	1,1	0,8
Työsyryntä ³	2,6	1,8	3,3	3,6	4,0	2,6	2,4	1,7	0,7
Muu omaisuusrikos	4,1	4,1	4,0	3,7	3,8	4,9	5,7	2,9	3,2
n	6 936	3 259	3 677	655	832	918	1 356	1675	1 500

* Osuus laskettu vain niiden osalta, joilla oli ko. kulkuneuvo tai asunto käytössään.

¹ Esimerkiksi lompakko, luottokortti tai matkapuhelin.

² Pankki- tai luottokorttia käytetty ilman lupaa tai tilitä on anastettu rahaa muulla tavoin.

³ Syrjitty työsuhteessa tai työhönottilanteessa ilman hyväksyttävää syytä kansalaisuuden, etnisen alkuperän, ihonvärin, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun vastaavan vuoksi.